

закордонних виставок) // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14–23 берез. 2018 р. Вінниця : Вінниц. нац. техн. ун-т, 2018. 8 с. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-frtzip/all-frtzip-2018/paper/view/4236> (дата звернення: 01.04.2019).

Надійшла до редколегії 08.03.2019

УДК 34.07+342.76

Ю. М. ЗУБИК,

курсант Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Р. Г. Валєєв, *кандидат педагогічних наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ЕКІПРУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЕЛЕКТРОШОКОВИМИ ПРИБОРАМИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проаналізовано проблему підвищення ефективності поліцейських заходів та зниження ризиків завдання серйозної шкоди правопорушникам. Обґрунтовано необхідність екіпування поліцейських електрошокерів пристроями як спосіб вирішення цих завдань.

Ключові слова: *поліцейські заходи, спеціальні засоби поліцейських, електрошокерів пристрої, екіпування поліцейських.*

Розвиток Української держави відбувається через поступове реформування різних сфер її функціонування. Враховуючи пріоритетність правоохоронної функції держави, реальні та досить кардинальні реформи розпочалися саме з розбудови Національної поліції. Але її хід та результати викликають занепокоєння як з боку науковців, громадськості, так і самих правоохоронців. На нашу думку, у становленні поліції залишилися очевидні напрями реформування, які незважаючи на простоту формулювання, обіцяють стати максимально ефективними. Зокрема, мова йде про екіпування поліцейських електрошокерів пристроями – ефективними спеціальними засобами, що використовуються поліцейськими усіх розвинутих країн світу. Законодавчі підстави для цього існують з моменту прийняття Закону України «Про Національну поліцію». Зокрема, згідно пункту 6 частини третьої ст. 45, електрошокерів пристрої контактної та контактної-дистанційної дії застосовуються для: відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною та для відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського [1, ст. 45].

Ми погоджуємося з фахівцями, що таке екіпування дозволить виконувати завдання поліції, не завдаючи порушнику надмірної шкоди [2]. Крім того, екіпування електрошокерами збільшує варіативність дій поліцейського та його можливості. Відповідно, знижується ризик завдання надмірної шкоди правопорушнику та ризик невиконання службових обов'язків внаслідок бездіяльності поліцейських. Також завдяки ефективним сучасним спец засобам зменшується ризик завдання шкоди життю чи здоров'ю поліцейського [3, с. 38]. Звісно, застосування електрошокерів пристрою, як застосування будь-яких спеціальних засобів повинне відповідати вимогам щодо здійснення заходу примусу, тобто обраний поліцейській захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним [1, ст. 29].

Для вирішення проблеми екіпування поліцейських електрошокерами, потрібно залучити чималі кошти та ресурси для їхньої закупки, сертифікації, пілотного впровадження, розробки інструкції чи методичних рекомендації щодо їхнього носіння, зберігання, обслуговування, використання та застосування; організацію відповідного навчання персоналу поліції тощо. На нашу думку, правильним було б рішення екіпування вітчизняних

правоохоронців так званими «дейзерами» дистанційної дії, що використовуються поліцейськими США. Такі шокери мають змінні картриджі, які потрібно замінювати після кожного застосування. Ще однією особливістю такого класу електрошокерів є те, що їх можна застосовувати, не тільки стріляючи зарядами, які містяться в картриджі. Можна також застосувати шокер шляхом дотику електродами до тіла, яке не пробиває шкіру та наносить порушнику найменшу шкоду. Перевагою такого пристрою є ще те, що його можна використовувати для попередження шляхом холостого натискання на курок в відповідному положенні перемикача, що створює голосний тріскіт, який може змусити правопорушника виконувати в подальшому законні вимоги поліцейського [4].

Розглянемо типову службову ситуацію: поліцейські, приїхавши за викликом по факту хуліганських дій та навмисного нанесення тілесних ушкоджень, бачать потерпілих, свідків, та підозрюваних – осіб, які не виконують команд поліцейських, виявляють бажання піти з місця події, на спробу комунікації відповідають грубою лайкою. Під час застосування поліцейськими прийомів тактильного контакту та фізичного контролю вони вириваються і не дають поліцейським їх затримати. Далі група молодиків об'єднується та нападає на поліцейських. У цій ситуації поліцейські можуть застосувати пластикові чи гумові кийки, засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії (перцеві балончики) або пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими снарядами (травматичну зброю) [1, ст. 45].

Застосовувати перцеві балончики в переміщеннях і в вітряну погоду категорично заборонено, і це обмежує коло їх застосування. Застосувати кийок поліцейському слід наблизитися до правопорушника і нанести удар в певні точки тіла. У першому випадку – збільшується ризик життю і здоров'ю поліцейського, бо скоротивши відстань, особа в стресовій ситуації може скористатися підручними засобами і нанести удар у відповідь, або застосувати спеціальні прийоми, оскільки завжди є ймовірність того, що особа може володіти спеціальними навичками рукопашного бою. По-друге поліцейський при нанесенні удару, може завдати порушнику шкоди, його здоров'ю, або ж викликати ще більшу агресію [2, с. 42]. Застосувати кийки проти групового нападу у нашій гіпотетичній ситуації є проблематичним, оскільки це високий рівень фехтування. Якщо ж поліцейські застосують травматичну чи вогнепальну зброю, то вони знижують ризики для себе, але ставлять під загрозу здоров'я та навіть життя оточуючих, а також спричиняють серйозні ушкодження нападникам. Проте застосування у відповідній ситуації електрошокеру зменшує ризики для здоров'я поліцейського: для приведення в дію цього спецзасобу не потрібно наближатися до особи правопорушника. Також ризик нанесення серйозної шкоди злочинцям суттєво зменшується, оскільки струм при контакті з м'язами приводить їх в непрацездатний стан тимчасово та локально.

Необхідно зазначити й те, що існує декілька стереотипних уявлень про ефективність електрошокового пристрою. Зокрема, нібито електрошокер не зможе зупинити порушника, який має велику масу тіла. Це не так, сучасні шокери мають різну силу струму, у тому числі для осіб з надмірною вагою тіла. Згідно іншого стереотипу, дейзер може призвести до зупинки серця в людини. Але якщо звернутися до історії виникнення цього пристрою, то він був запатентований ще в 1974 р. У США особливою вимогою до приладу була саме безпека його застосування, тому проведено декілька досліджень, які довели, зокрема, що дія струму не призводить до зупинки серця [2]. Третій міф стверджує, що електрошокер із принципом контактно-дистанційної дії не має достатньої сили, щоб електроди пробити верхній одяг та дісталися до тіла, але сучасні пристрої пробивають шар одягу до 30 мм і навіть більше [2].

Отже, впевнено можна зазначити, що поліцейських тих підрозділів, які безпосередньо стикаються з необхідністю застосування спеціальних засобів, потрібно екіпірувати електрошоковими пристроями. Але американські дослідники [2] акцентують, що основною причиною включення в комплект екіпірування поліцейських електрошокерів є те, що поліція повинна піклуватися про здоров'я громадян і не допускати нанесення надмірної шкоди людям.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Worley V. B., Vaughn M. S., Worley R. M. “Shocking” Consequences: Police Officer Liability for the Use of Tasers and Stun Guns. *Criminal Law Bulletin*. 2012. Vol. 48, Iss. 4. Pp. 625–654.
3. Банах В. Р., Булачек І. С. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 300 с.
4. Marks P. The shocking use of police stun guns. *New Scientist*. 12 November 2005.

Надійшла до редколегії 09.04.2019

УДК 343.985

А. Є. КРИЩЕНКО,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ НЕЗАКОННИМ ВІДТВОРЕННЯМ І РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ

Ключові слова: злочин; оперативно-розшукова протидія, комп'ютерні програми.

В умовах прагнення України бути повноправним членом світового співтовариства, основними завданнями сьогодення є дотримання світових стандартів у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності та створення такого механізму регулювання відносин у цій сфері, який за умов відповідності міжнародним вимогам служив би національним інтересам. Програмне забезпечення, яке в умовах стрімкого технологічного розвитку постійно удосконалюється відповідно до вимог сучасності, є тим об'єктом інтелектуальної власності, який зазнає найбільшого впливу від правопорушень, що, в свою чергу, обумовлені суттєвою різницею між витратами інтелектуальних ресурсів на створення комп'ютерних програм та витратами на їх незаконне копіювання та розповсюдження.

Теорія і практика свідчить, що одним із дієвих і традиційних напрямів удосконалення протидії злочинам є покращення її теоретичного забезпечення, що досягається за допомогою приділення з боку науковців належної уваги.

Проблематика оперативно-розшукової протидії злочинам, пов'язаним з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм майже не знайшла свого відображення в наукових працях вчених. Окремі проблеми розглядалися вченими фрагментарно здебільшого в контексті протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності.

Зокрема, серед вітчизняних науковців у сфері оперативно-розшукової діяльності в різних аспектах проблемам протидії злочинам, пов'язаним з порушенням прав інтелектуальної власності приділяли увагу Д. К. Антонов, С. Г. Гордієнко, О. Б. Єліферов, В. А. Сандул, Р. П. Томма, Ю. Ю. Федоришина, О. М. Юрченко та інші.

Перелічені обставини зумовлюють актуальність і вибір теми проведення комплексного монографічного дослідження питання оперативно-розшукової протидії злочинам, пов'язаним з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм.

Метою вказаного дослідження пропонується визначити обґрунтування теоретичних положень і розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення процесу оперативно-розшукової протидії злочинам, пов'язаним з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм.

Для досягнення зазначеної мети пропонується вирішити такі задачі: